

Seksuaalsel teel levivate infektsioonide ja HIV-nakkuse diagnostika, ravi ja
nõustamise teenusekirjeldus

Sisukord

Eesmärk	3
Sihtgrupp	3
Sihtrühmale osutatavad tervishoiuteenused	3
Teenuse osutamine:	5
Tervishoiuteenuse osutamiseks vajalik personal:	6

Eesmärk

Vähendada süstivast narkomaaniast ja seksuaalsest riskikäitumisest tingitud tervise ja sotsiaalseid kahjusid, osutades süstivatele narkomaanidele ning nende seksuaalpartneritele ja prostitutsiooni kaasatud naistele seksuaalsel teel levivate infektsioonide ja HIV-nakkuse diagnostika teenuseid, et avastada võimalikult varakult seksuaalsel teel levivatesse infektsioonidesse ja HIVi nakatumist ning nõustada edaspidise ravi korraldamiseks ja riskikäitumise vähendamiseks.

Sihtgrupp

Narkootilisi ja psühhotroopseid aineid süstivad isikud ja nende seksuaalpartnerid ning prostitutsiooni kaasatud isikud (edaspidi *patsiendid*).

Arvestades nimetatud sihtrühmale suunatud spetsiifiliste tervise- ja sotsiaalvaldkonna teenuste vähest kättesaadavust ja selle grupi sotsiaalset tõrjutust, on nii süstivad narkomaanid kui ka prostitutsiooni kaasatud haavatavas olukorras ning neil on suur risk nakatuda seksuaalsel teel levivatesse infektsioonidesse ja HIV-nakkusesse. Paljudel nendest isikutest puudub ravikindlustus ning neil pole võimalik pöörduda suguhaiguste arsti või günekoloogi vastuvõtule. Samuti puudub paljudel neist võimalus ja vahendid pöördumaks tasuta arstiabi saamiseks.

Sihtrühmale osutatavad tervishoiuteenused

1. Õe/ämmaemanda vastuvõtt

- 1.1 Vestlus haigega ja õendusanamneesi kogumine, riskikäitumise ja/või riskirühma kuuluvuse kohta andmete kogumine, haige läbivaatus, seisundi hindamine ja õendusabiplaani koostamine; andmete dokumenteerimine.
- 1.2 Vastavalt patsiendi anamneesile ja läbivaatusele proovimaterjali võtmine sugulisel teel levivate infektsioonide diagnoosimiseks
  - Süüfilis
  - Gonorröa
  - Trihhomonoos
  - Klamüüdia
- 1.3 Vabatahtlik HIV-testimine ja nõustamine ning võimalusel hepatiit B ja C uuringuteks vere võtmine. B- ja C-hepatiidi analüüsi tehakse Seksuaalsel teel levivate infektsioonide ravijuhise (http://www.ensas.ee/docs/STLI_2011.pdf) kohaselt järgmistele riskikäitumisega sihtrühmadele: prostitutsiooni kaasatud isikud, süstivad narkomaanid, MSM-id, HIV-positiivsed isikud ja nende partnerid. C-hepatiidi analüüsi täiendavaks sihtrühmaks on veel vanglast vabanenud ja tätoveeringutega isikud.
- 1.4 Analüüside määramisel peab arvestama erinevate infektsioonide aknaperioode ja eelnevat B- hepatiidi vaktsineerimist.

1.5 Seksuaalsel teel levivate infektsioonide (k.a HIV-nakkus, B ja C hepatiid) alane nõustamine – kliiniline avaldumine, kulg, nakatumise teed, ravi võimalused, põdemise võimalikud tagajärjed, nakatumise vältimine, korduva tervisekontrolli vajadus infektsioonhaiguste järelkontrollina või peale turvaseksi reeglite rikkumist. HIV – positiivsetele patsientidele tugiteenuste tutvustamine.

1.6 Partnerite (so inimeste, kellega on olnud seksuaalvahekord ja/või kellega on jagatud nõelu või süstlaid) teavitamise vajaduse selgitamine.

1.7 Rasedusvastaste vahendite alane individuaalne nõustamine – erinevate vahendite toimemehhanismid, kuidas neid kasutatakse, erinevate vahendite plussid ja miinused (suukaudsed rasestumisvastased vahendid, emakasisesed vahendid, naistele ja meestele mõeldud kondoomid, pessaar, spermitsiidid).

1.8 Turvaseksi põhimõtete selgitamine, kaitsevahendite (kondoomid, libestusained jms.) jagamine ning kasutamise õpetamine.

1.9 Vajadusel dermatoveneroogi/günekoloogi/perearsti vastuvõtule suunamine.

2. Analüüside tegemine laboris.

3. Saabunud vastuste dokumenteerimine õe/ämmaemanda poolt ravidokumenti.

4. Testieelset ja negatiivse tulemuse korral testi järgset nõustamist võib läbi viia õde/ämmaemand.

5. Dermatoveneroogi/günekoloogi/perearsti vastuvõtt

5.1. Vastuvõtule suunatakse positiivsete laborianalüüsidega patsiendid, kellele määratakse ravi vastavalt „Seksuaalsel teel levivate infektsioonide ravijuhisele“. Ravi viiakse läbi kohapeal otseselt kontrollitava ravina. Teenuseosutaja tagab vajalike STLI ravimite (vt p 5.2) olemasolu ning esitab TAI-le ravimite kuludokumendid koos tegevus- ja kuluaruandega.

5.2. Ravi

Süüfilis:

- Benzathine penicillin G (ATC kood J01CE08) 2.4 mlj TÜ IM ühekordselt

Gonorröa

- Ceftriaxone (ATC kood J01DD04) 250 mg IM ühekordselt või
- Azithromycin (ATC kood J01FA10) 1g per os ühekordselt - ((NB! Kui patsient on ka klamüdioosi suhtes testitud ja klamüdioosi test negatiivne ei vaja patsient azithromütsiini)

Trihhomoniaas:

- Metronidasool (ATC kood J01XD01) 2g per os ühekordselt
Või
- Tinidazole (ATC kood P01ABO2) 2g per os ühekordselt

Klamüüdia:

- Azithromycinum (ATC kood J01FA10) 1g per os, ühekordselt

5.3. HIV-positiivseks osutunud patsiendile tutvustatakse ravivõimalusi ja patsient suunatakse infektsioonhaiguste arsti vastuvõtule, kusjuures tehakse kõik võimalik, et patsient jõuaks infektsioonhaiguste arsti vastuvõtule (patsiendile väljastatakse saatekiri, broneeritakse infektsioonarsti vastuvõtuaeg jne).

5.4. B ja C-hepatiidi skriiningul positiivseks osutunud tuleb saata edasisteks uuringuteks infektsionistile.

5.5. Keerulisemate/muude günekoloogiliste probleemide korral, aborti vajadusel või raseduse edaspidise juhtimise eesmärgil suunatakse patsient günekoloogile

5.6. Seksuaalsel teel levivaid infektsioone põdenute järelkontroll.

Teenuse osutamine:

1. Süstivatele narkomaanidele ja nende seksuaalpartneritele ning prostitusiooni kaasatutele tervishoiuteenuste osutamine toimub sotsiaalministri 25.01.2002. a määrusega nr 25 "Nõuded haiglavälise eriarstiabi osutamiseks vajalikele ruumidele, sisseseadele ja aparatuurile" (RTL 2009, 96,1438) sätestatud nõuetele vastavates ruumides.
2. Andmete dokumenteerimine toimub vastavalt sotsiaalministri 18.09.2008.a määrusele nr 56 „Tervishoiuteenuse osutamise dokumenteerimise ning nende dokumentide säilitamise tingimused ja kord“ (RTL 2008, 80, 1115) ja sotsiaalministri 18.02.2005 määrusele nr 30 „Ravimite väljakirjutamise ja apteekidest väljastamise tingimused ja kord ning retsepti vorm“ (RTL 2005, 23, 315).
3. Tervishoiuteenuse kvaliteedi tagamiseks peab teenuseosutaja tagama Seksuaalsel teel levivate infektsioonide ravijuhise (http://www.ensas.ee/docs/STLI_2011.pdf) ning tegevusjuhiste täitmise haiglanakkuste kontrollimiseks ja vältimiseks vastavalt «Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seadusega» kehtestatud nõuetele.

Tulemusnäitajad:

- Avastatud HIV ja STLI juhtude arv
- HIV-positiivseks osutunute jõudmise määr infektsioonhaiguste arsti juurde
- OKR raviga haaratud patsientide hulk avastatud STLI patsientide hulgast

Tervishoiuteenuse osutamiseks vajalik personal:

Töötajad
Dermatoveneroloog või günekoloog või perearst
Õde või ämmaemand

* Arsti vastuvõtt 4–8 tundi nädalas (patsiendi vastuvõtt kuni 20 min)

- Esmakordselt teenust osutama hakkav õde/ämmaemand peab olema läbinud vähemalt 2-päevase koolituse töökohal.
- Õde/ämmaemandal on soovitatav läbida iga-aastaselt järgmisi koolitusi:
  - a) STLI ja HIV nakkuste olemus ja levikuteed
  - b) STLI ja HIV diagnostika ja ravi
  - c) Testimine (millal on õige aeg testida, mida uuritakse verest?)
  - d) Testieelne ja vastuse kätteandmisele eelnev nõustamine
  - e) Testijärgne ja HI-viirusega nakatunud inimeste nõustamine
  - f) B ja C hepatiidid
  - g) turvaseksi õpetus
  - h) infotelefonile vastamine
  - i) Narkomaania ravi ja rehabilitatsiooni võimalused